

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו בסעודה שלישית פרישת בראשית תשפ"א לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קפ"ד

השונות שישנה בתורה, אלא יכיר טובה וישמח על כל הטוב שה' כן מנחיל לו שיוכל ליהנות מעולמו של ה'.

*

ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד (א-ה). ברש"י לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו שכתוב בשאר הימים שני שלישי רביעי, למאז כתוב אחד, לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו, שלא נבראו המלאכים עד יום שני (ב"ר ג-ה) ע"כ. ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (חולין פג.) דנאמר במעשה בראשית יום אחד, היום הולך אחר הלילה [ויהי ערב ויהי בקר, ברישא ערב והדר בקר] ע"כ. והיינו שיום אחד של כ"ד שעות, מתחיל מתחלת הלילה ונגמר בסוף היום שלאחריו, ומתחלה יש י"ב שעות ערב ושוב יש י"ב שעות בקר. אמנם יום הראשון של הבריאה היה שונה משאר הימים, כי תחלת דיבורו של ה' במעשה בראשית, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור (א-ב), ואמירה זו היתה ביום ראשון בבקר, ונעשה יום על י"ב שעות, ושוב נעשה לילה י"ב שעות, ואחר כך יום שני. ואם כן ויהי ערב של יום השני והשלישי וכו', היו י"ב שעות. לא כן ויהי ערב של יום הראשון, היה ערב בלי שום חשבון של זמן, כי הארץ מתחלה היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום (א-ב). וכאשר אמר אלקים יהי אור התחיל ויהי בקר, אם כן לא דומה ויהי ערב של יום הראשון לשאר הימים, ועל כן נאמר בו יום 'אחד' כי הוא יום מיוחד בפני עצמו ואינו דומה להמשך הימים שבאו אחריו. [ועיין בגמרא (חגיגה יב.) בביאור האור הראשון ע"ש. וברמב"ן (א-ד) בביאור החושך ע"ש].

*

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (ב-ד). ברש"י בה' בראם, שנאמר (ישעיה כו-ד) ביה ה' צור עולמים, בב' אותיות אלו של השם יצר שני עולמים (מנחות כט.), ולמדך

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א-א). ברש"י אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו וכו' ע"ש. ויש לומר עוד, כי הנה מצות התורה מגבילין את האדם, שאינו רשאי לאכול כל מה שמתאווה, ואינו יכול לילך בכל מקום שרוצה, או לדבר ולשמוע וכו', רק מה שהרשה לו התורה. ולפעמים ירע לב האדם על זה, הלא הוא איש חפשי ולמה לא יוכל לעשות כל מה שרוצה. אמנם כל אדם מביין, שכאשר הוא נכנס לביתו של חבירו להתארח, אי אפשר לו ליקח לאכילתו כל מה שהוא רואה, או ליכנס לכל חדריו של הבעל הבית ולפשפש בכליו ולראות כל מה שהוא רוצה, כי הלא אין הדברים הללו שלו, ואין לו רשות ליגע בהן, אלא במה שירשהו הבעל הבית, והוא מכיר טובה ומודה ומהלל על כל מה שנותנין לו ליהנות ממנה, ואין לו שום תרעומות על שום דבר שלא הרשו לו.

וכמו כן החושב שהעולם הוא קדמון, והוא מופקר לכל, אז לבבו ירע אם מגבילין אותו. אבל המאמין כי יש בורא עולם, והוא מתארח בעולם שאינו שלו, ולה' הארץ ומלואה, וכל גופו וחושיו הם מתנת אלקים אליו, שה' בראו ומחייבו, אז בקל יוכל לקבל על עצמו עול תורה, ולא ירע לבבו על הדברים שנאסרו לו, אלא מודה ומשבח על חסד ה' שנותן לו רשות ליהנות מעולמו בכל מה שהותרה תורה.

ולכן קודם שהתורה פורטת מצותיה, רמ"ח עשין שס"ה לא תעשין, מקדים לנו הכתוב בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, שיש בעלים לעולם, ואנו מתארחים בגן ה', וכאשר ישים זאת אל לבו, לא ירע לו על ההגבלות

והנה כאשר הגיע ליל שבת בראש כדור הארץ למעלה, אז למטה מכוון כנגדה הגיע יום בקר של יום הששי. וכיון ששבת ה' מכל מלאכתו אשר עשה, אז למטה בכדור העולם לא היה שום יצירה גם ביום הששי, ותולדות הבריאה שם לא היתה אלא חמש ימים. ועל זה רימו הכתוב אלה תולדות השמים והארץ בה' בראם, כי היו בעולם מקומות שלא היתה שם תולדה רק חמשה ימים, מפני שכאשר הגיע שם יום הששי, כבר היה למעלה במקום התחלת הבריאה יום השבת, ובו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות. ועל כן נאמר בגמרא הבריאה יום ה' ששי, כי יש מקומות שנגמרה הבריאה ביום ששי, ויש מקומות שכלתה כבר ביום הה', כי בהתחלת יום הששי כבר היה שבת במקום שהתחיל הבריאה.

*

ואמר הכתוב יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים (א-ז). וברש"י שמים העליונים תלויין באויר במאמרו של מלך (ב"ר ד-א) ע"כ. ויש לומר דאיתא בגמרא (פסחים ג) רבא רמי כתיב (תהלים נז-א) כי גדול עד שמים חסדך, וכתיב (שם קח-ה) כי גדול מעל שמים חסדך. הא כיצד, כאן בעושיין לשמה וכאן בעושיין שלא לשמה ע"כ. ופירשו דאיתא בזוהר הק' (תיקון י כה): דמצוה בלא דחילו ורחימו לא פרחית לעילא ע"ש. ולכן בעושיין שלא לשמה רק עד שמים חסדך כי לא פרחית לעילא, ורק בעושיין לשמה גדול מעל שמים חסדך.

ויסופר על מרן הבעל שם טוב זי"ע שבא פעם לבית המדרש ואמר שהבית מלאה תורה, ושוב הסביר כי לגריעותא אמר כן, דהתורה שלמדו היא בלי דחילו ורחימו ולא פרחית לעילא, ונשאר הכל כאן בבית המדרש ע"כ. ובישמח משה (בפרשתנו) פירש, ויתהלך חנוך את האלקים (ה-כד), שעבד את ה' באמונה, ואיננו כי לקח אותו אלקים, שלא נשאר עבודתו למטה אלא פרחית לעילא, שלקח אותו אלקים, ועל כן ואיננו ע"כ.

והנה התורה נמשלה למים וכמו שנאמר (ישעיה נה-א) הוי כל צמא לכו למים (בבא קמא יז), והרקיע מבדיל בין מים למים, כי יש מים תחתונים, תורה שאינה עולה למעלה מהרקיע, והיא תורה שלא לשמה, אשר עד שמים חסדך. ויש מים עליונים, תורה שפרחית לעילא, כי תורה לשמה מעל שמים חסדך. והרקיע הוא המבדיל בין מים למים, כי הכל תלוי בלימוד תורה לשם שמים. והזוכה ללמוד תורה לשמה, אמרו חז"ל (אבות ו-א) שזוכה לדברים הרבה, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין שאינו פוסק וכנהר שמתגבר והולך. והיינו שזוכה להשגת התורה חוץ לדרך הטבע. ויש לו סייעתא דשמיא לאוקמי גירסא (מגילה ו). וזהו הרמז שמים העליונים אינם עומדים בטבע, אלא הם עומדים באויר חוץ לדרך הטבע, במאמרו של מלך. ■

כאן שהעולם הזה נברא בה"א ע"כ. ולעיל ברש"י (א-ל) יום הששי, הוסיף ה' בששי בגמר מעשה בראשית, לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה (תנחומא א) ע"כ. ואם כן שפיר אמר בה"א בראם, בתנאי שיקבלו עליהם עול תורה.

אך יש לומר עוד, דהנה בתורת משה (בפרשתנו ט) ביאר סדר הבריאה, כי לפי משמעות הכתובים והבנת הענין נראה, דכשאמר הקב"ה תדשא הארץ דשא, או ויהי אור, וכן כולם, תיקף ומיד כאשר הוציא הקב"ה מאמרו נעשה ונגמרה הבריאה ההוא על צד השלימות, באופן שלא היה נצרך לתיקון אחר כך. אמנם חידש לן החתם סופר כי באמת הבריאה לא נעשה בכל כדור הארץ בפעם אחת ובהעלם אחד, רק אמירתו של הקב"ה היתה טובבת את כל העולם כולו, כל היום, היינו לילו ויומו, ולא נגמרה המלאכה בתחילת האמירה הראשונה, אלא האמירה הראשונה לא פסקה עד סוף היום, יום ויום כדבר ממושכת. כגון כאשר אמר הקב"ה תדשא הארץ או ויהי אור, היתה התפשטות והוצאת הדברים מכח אל הפועל בכל הכ"ד שעות, והתחילה הבריאה במקום אחד (מארץ ישראל, כמבואר במדרש), ומשם השתלשל היצירה עד שהארץ מלאה דשאים בכל כדור הארץ, וכן כולם.

וידוע שבכדור הארץ תמיד סובב יום ולילה, אם יש בשטח זה יום בשטח שלעומתן לילה, וכן להיפך, כי המקום שכלתה האמירה של יום ראשון, שנגמרה אחר כ"ד שעות מתחילת אמירתה, היתה אז במקום שכלתה האמירה כבר כ"ד שעות מהתחלת יום ראשון בשורש מקום הבריאה. ובשעה זאת התחילה האמירה השניה שיהא יום השני באותו מקום שהתחילה האמירה הראשונה. והיינו כי ששת ימים עשה ה' (שמות לא-יז), ולא בששת ימים, אלא כל ששת הימים, כל רגע ורגע בהם, עשה ה' את השמים ואת הארץ ע"כ.

והנה בחתם סופר (שם ח) מבואר דכן היה גם לעת ערב ביום הששי, במקום התחלת הבריאה הגיע כבר יום השבת, ונתקדש היום, ובמקום אחר עדיין היה יום ששי ועדיין הוציאה הארץ בהמה ורמש. וזהו ויכל וישבות, כלומר במקום אחד ויכל ובמקום אחר וישבות ע"ש. אמנם לולי דבריו הקדושים, יתכן לומר כי כאשר הגיע יום השבת במקום התחלת הבריאה, כלתה בריאת בהמה ורמש בכל העולם, והיתה שביתת ה' במילואה, שלא הוציאה עוד הארץ מאז שום דבר. וזהו אריכת כפל הלשון, שמתחלה כתיב ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה (ב-ב), שכאשר הגיע יום השביעי כילה ה' אז את מלאכתו במקום ההוא. אמנם עדיין יתכן היה לומר שמלאכתו לא שבת כולו, כי ישנו בעולם מקומות שהוא עדיין יום ששי, ושם הארץ מוציאה בהמות ורמש, על כן הוסיף וישבות ביום השביעי 'מכל' מלאכתו אשר עשה [ועיין שמן ראש ח"א בראשית דף טו].